Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 19. (10.694). Львів, четвер 28. січня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Заїздаплати 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДИНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Небезпека радянсько-китайської війни.

Від кількох місяців приносять газети щоденно телеграфічні вістки про горожанську війну в Китаї. Раз чуємо про генерала Фенга, другим разом про Чанга, ще иншим про Ву-Пей-Фу, як про переможців, що мають всесильний вплив на безсильного президента держави Туана, який сидить у Пекіні і грає справді незавидну ролю. Ще недавно читали ми, що Чанг. славний Чанг-Тсо-Лін, віцекороль і губернатор Манджурії, побитий на голову, а його прихильники розбіглися на всі сторони. А ось на днях сталося чудо, бо з далекого сходу прийшли вістки про пораження Фенга і про втечу його з Пекіну в радянський табор.

Якже пояснити собі всі ті події? Пояснення їх можна найти тільки в політиці двох найбільше звінтересованих сусідів Китаю, Японії і СРСР. Одна і друга держава через своїх представників і відданих собі людей працює інтензивно в тому напрямі, щоб якнайбільше зросла сфера її впливів, щоб якнайсильніше станути ногою в Китаї. Відносини й останні події в Китаю зрозуміємо лекше, коли освідомимо собі, що Фенг, відомий під іменем „християнського генерала", є прихильником більшовиків і на ньому головно спирається радянський представник Карахан, а Чанга піддержує Японія, що через нього намагається станути твердо в північнім Китаю.

Історія теперішнього конфлікту представляється так: в боротьбі поміж обома генералами найважнішим транспортовим засобом для манджурських військ Чанг-Тсо-Ліна була залізнича лінія, що веде з Харбіна через Мукден до Пекіну і Тієнтсіну. На основі своєї умови з Китаєм з 1924 р. яка дотичила в першій мірі т. зв. східно-китайської залізниці, большевики домагалися, щоб за військові транспорти плачено їм на основі принятої тарифи. Тимчасом Чанг-Тсо-Лін не хотів платити за транспорти своїх військ. Не хотіла дальше кредитувати йому й дирекція залізниць, тимбільше, що її претенсії до нього за попередні транспорти перейшли суму 14 мілонів долярів. Не довго думаючи, Чанг-Тсо-Лін велів арештувати директора залізниць Іванова. У відповідь на це, появився ультімат Чічеріна, в якому він загрозив, що СРСР. вмашерує в глибину Китаю, оскільки центральне китайське правительство не приверне порядку. Те саме сказав ще передтим радянський посол у Токіо Копп, що предложив Японцям умову про незвінтересування обох держав у Китаї, але одночасно повідомив пресу, що СРСР. може кожної хвилі вмашерувати в Манджурію. Нота Чічеріна спрямована, розуміється, до Пекіну, хоч йому дуже добре відомо, що президент Туан не представляє ніякої поважної сили і не має найменшого впливу на манджурського диктатора, який саме тепер зріс у силу, бо до нього прилучився „володар полудневих провінцій Китаю, Ву-Пей-Фу.

„Известия" писали цими днями в передовій статті, що в цілому конфлікті грає немаловажну ролю ще инша рука, якій передовсім залежить на закаламученні добрих взаємин поміж СРСР, Японією і Китаєм. Це відноситься очевидно тільки до Англії, для якої сіллю в оці був і є той великий вплив, який має зручний більшовицький дипльомат Карахан у Пекіні. Що по стороні Чанг-Тсо-Ліна є й симпатії Англії, це певне, чи має він від неї яку поміч, не знати. Якби там не було, певне є воно, що на випадок вмашерування більшовицьких військ у Манджурію Японія не буде сидіти безчинно, отже воєнний конфлікт годі неминучий. Ясно, що в такому разі й инші держави вмішаються в цю справу, а тоді війна може легко перекинутися навіть до Европи.

Найбільше значіння має цей конфлікт без сумніву для СРСР. і його позиції на Далекому Сході. На випадок війни більшовиків з Чанг-Тсо-Ліном, а в дальшій послідовности з Японією, моглоб у нутрі СРСР. прийти легко до подій, які захиталиб, а то й поваллилиб теперішню владу. Та й вислід самої війни — як завсіди — непевний. Якби СРСР. потерпів поражку, збанкротувалаб ціла східна політика Чічеріна і хто зна, чи радянська влада не стратилаб раз на все і свойого домінуючого становища в цілій Азії. Тому можна вірити, що більшовицькі дипльомати не так легко рішаться на нову, коштовну війну, яка криє в собі для цілого СРСР. стільки небезпек.

Соймові посли в СРСР.

В столиці Рад. України.

Соймові посли виключно в складі представників польських селянських клюбів, а саме Бриль, Дідух, Фідеркевич, Вοєвудський і Гельман, в дні 19. ц. м. прибули до Харкова. Після приїзду послів до готелю Асторія влаштовано їм торжественну зустріч.

Делегація відвідала ВУЦВК., де її приймав секретар Буценко. Делегати цікавилися всіми галузями радянського будівництва, бюджетом, культурними та земельними справами, а особливо національною політикою радянської влади.

Буценко познайомив польських послів з районуванням України та його наслідками, зупинившись спеціяльно на організації національних адміністративно-територіяльних одиниць. Не маючи змоги дати подрібної відповіди на всі запити, Буценко висловив надію, що делегати самі, приглянувшись умовам радянського життя, зможуть виробити собі обєктивну думку про успіхи і хиби радянського будівництва на Україні.

— Як і перед иншими делегатами — говорив Буценко, — ми перед вами не ховаємо нічого, а хочемо показати все, що в нас є з досягнень і хиб. Болячки у нас є і ще їх досить, бо Україна дуже пізно вийшла з громадянської війни і лише з 1922 р. могла цілком взяти участь у мирному будівництві радянського союзу.

Опісля делегати були в нар. комісаріяті земельних справ, де цікавилися земельною справою на Україні та перспективами сільсько-господарського виробництва.

Далі делегація відвідувала й оглядала заводи та цехи. Вечером в готелі Асторія відбувся бенкет в честь польських послів.

З польських справ.

Польща, робить, на думку англійської впливової опінії, нерозумно, вживаючи тепер заходів, щоби її приняли на постійного члена до Ради Ліги Націй; недостача внутрішньої консолідації не дає виглядів на успіх; вона повинна покищо вдоволитись непостійним місцем, а щойно на слідуючих зборах старатись за постійне.

Нові пашпортові приписи означило мін-ство внутр. справ своїм новим розпорядком: свідоцтва для незаможних можуть одержати й ті, що мають 600 зол. місячної платні. Якщо старости мають сумніви при видачі пашпортів, то можна звернутись до воєвідства телеграфічно або телефонічно.

Умова з Італією щодо вивозу вугілля, передбачує 500.000 тон вугілля річно, яке Італія прийме. Італія ще не означила знижкової тарифи, якої домагається для своїх помаранч експортованих до Польщі.

Боротьба з митом між Німеччиною і Польщею входить у нову фазу; польський уряд передав німецькому новий проєкт знижки ціни на товари, які хоче вивозити Польща.

По широкому світі.

Американська делеґація на конференцію роззброєнь складатиметься з 5 осіб, під проводом Джібсона. Американський сенат ще не призначив коштів (50.000 дол.) на її висилку.

Латвія та Естонія радили в останніх днях над справами спільної політичної лінії. Оба уряди рішили щомісяця нараджуватись через своїх міністрів закордонних справ, у Ризі та Талліні, над головними справами і повідомляти про свої рішення инші держави.

Конференція амбасадорів, в особі амбасадорів французького, англійського, італійського та японського у Відні, протестувала перед австр. канцлером Рамеком проти факту, що Австрія має в своїх фабриках машини, які кожної хвилини можна перемінити на воєнні. На це Рамек відповів, що союзна комісія перевірювала ці машини і ствердила, що їх існування не суперечить статтям мирових договорів.

Нове міністерство, харчових справ, сотворив німецький уряд, щоби зарадити кризі господарства та трудношцам прожитку населення.

Убийник бувш. болгарського посла Даскалова, Чиченко, повісився у вязниці.

Між Італією й Анґлією прийшло до порозуміння в справі італійських довгів. За основу порозуміння прийнято річні сплати 4 і пів міл. ф. стерл. Сплати зачинаються негайно.

Мусоліні заявив, що Франція і Італія повинні створити тривкий бльок проти иншого бльоку, про скорше або пізнійше створення якого мріють инші европ. народи. Ніхто головно з Французів не повинен журитися справою італ. державами. Ніщо не повинно ділити Францію й Італію.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 25/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 14 (10.689) z dnia 22. stycznia 1926. r. pod tytułem: 1) Artykuł wstępny wraz z tytułem w całości, 2) w artykule pod tytułem: „Jak można przewidywać?" a) od początku do słów: [illegible] w ogóle, b) między słowami: [illegible] zawiera znamiona [illegible] z § 65 a) uk., a 2) występku z § 300 uk. uznał dokonane 21. stycznia 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 494 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. drak. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i [illegible] zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 23. stycznia 1926. r. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 29/26 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 15 (10.690) z dnia 23. stycznia 1926 r. na str. 2-giej u góry oraz treść tegoż artykułu w ustępach między słowami a) [illegible] b) [illegible] c) [illegible] d) od słów [illegible] do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni występku z § 65 a) i 302 uk. uznał dokonaną 22. stycznia 1926. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. drak. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863, i [illegible] zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 22. stycznia 1926. r. Hawel.

НОВИНКИ.

— **Кінні поліцаї.** Вчора появилось на вулицях Львова вперше 30 кінних поліцаїв прибраних у залізні шоломи з волосяними китицями, що нагадують зовсім австрійських драгунів. Подаємо це до відома пішохідних, що можуть налякатись, побачивши їх уперше. Поліцаї виглядають як на малюнку. Коли глядиш на них, мимохіть нагадується старий дотеп, що пішi поліцаї стоять на тій самій вулиці на те, щоби уважали на кінних і не дати їм злетіти з коники.

— **І з нас могли би бути люди...** Одержуємо з Дори листа, з численними підписами місцевих Гуцулів між ними Івана Стасюка та Михайла Тимчука, такого змісту: „Ми, Гуцули, з Дори, дякуємо дуже п. д-р Романові Борисевичеві, що підчас свого побуту у родиці своїй в Дорі не забув і на нас, а зорганізував зараз по приїзді своїм, хор та вивчив нас гарно колядувати та приготував до представлення. За нашу коляду наслухалися ми похвал та много-много переконалося, що і з нас, Гуцулів з далеких гір, могли би бути люде, як би дійсно найшлася людина, що взяла би нас під свій провід"... Читати це одночасно — радісно та сумно...

— **Право прилюдности.** Міністерство віроісповідань і освіти в Варшаві надало прив. уч. жін. семинарії СС. Василіянок у Дрогобичі право прилюдности на рік 1925/6.

Від п. Феля Тюшки, господаря в Мізуні старім, повіт Долина, дістаємо письмо, в якому він повідомляє, що дня 21. п. м. дістав від адв. Даниловича з Долини легітимацію ч. 203 і запрошення на І. хрунівський конгрес до Станиславова.

Долучена до листу легітимація для п. Феля Тюшки має з одної сторони український, з другої польський текст, під ним печатка і підписи Даниловича як голови і Стовпюка як секретаря. Позатим на окремій картці подається до відома, що до Станиславова треба заплатити цілий білет, а з поворотом „дістанете на нашу легітимацію знижений на 66 проц. білет то є заплатите 1/3 часть. Нічліг мають учасники даром. Виходить, що й тут ця чесна компанія здорово обдурює людей, бож коли треба платити цілий білет за дорогу до Станиславова, то тимбільше платитимуть учасники цілу дорогу додому, з виімкою хіба тих, що душею й тілом продадуться Даниловичівсько-Стовпюківській кліці.

— **Неймовірне, але правдиве!** В Калуші — що правда — є досить української інтелігенції і то патріотичної, яка, на жаль, підносить свій патріотизм лише між своїми. Одначе коли прийдеться їй ввійти до першого з берега, хоча би жидівського склепику, вона ховає свій патріотизм до кишені, не має відваги промовляти там в своїй мові! Щож з цього виходить? Наші люде, що знають своїх панів, зацікавлені такою їх поведінкою дістають пояснення від самих жидиків, нпр. такого рода: „Видите які в мене пани купують? з мене всі купують і пані дохторова Н. Н. і інжинірова і сендзьова... То вашо ваші пани і з вашої врі! А правда, що навіть не пізнати по них цього? Бо вони вельми розумні пани і дуже високо вчені! Вони з вами, хлопами, балакають звичайно як треба, по хлопськи, а до нас як приходять, то бесідують завжди як великі мудрі пани — по панськи!

— **Один з „героїв наших днів".** Дістаємо такий життєпис злібоідського „діяча", о. Тадея Ільницького, що то підписав відозву т. зв. „селянського конгресу" в Станиславові: о. Тадей Ільницький родом з Кальної, повіт Болехів, де його батько був війтом хруном. Завдяки стараниям і навіть матеріяльній допомозі місцевого пароха пішов він до української гімназії у Львові. Вже в гімназії проявлялася в нього лизунська і доносчицька вдача. Зробив він між иншим донесення до директора на своїх товаришів, членів тайного гуртка. Після укінчення студій і теології оженився з донькою поляка-пільничого в камеральних добрах. З того часу манифестується як польський патріот і носить демонстративно на реверенді польські патріотичні відзнаки. Першу посаду одержав у свойому рідному селі як адміністратор по смерти пароха, який його дав до школи. Негайно зробив донесення до державної поліції на синів пароха і свого добродія, які служили в українськім війську. З вдовою поводився дуже грубо. За здирства і злу поведінку з людьми був кілька разів суспендований і тоді перенісся до станиславівської дієцезії. Тепер, хотячи заробити трохи грошей, на які він все був дуже лакомий, бере участь у „селянськім конгресі" й організації хрунівської партії. Як любить гріш про це могли би складати дещо його парохіяне, з яких дере свому шкуру.

— **„Патріотичні" бандити.** В осени минулого року напали бандити на білику церковцю в Нисмичах, біля Сокаля, та зрабували монстранцію, церковне білля і готівкою кілька золотих. Спершу підозріння впало на місцевого коваля, бо при слідстві найшли в церкві покинену сокиру і залізний дручок, що належали до коваля. Та небавом виявилося, що грабунку доконали бандити з Вигажа. Дотепер впіймано між ними чотирох: Груца, Тарнапського і ще двох инших. Їх відставили до Львова, де небавом відбудеться карна розправа. Справа виявилася в той спосіб, що один з бандитів, Груца, хотів у місті продати часть награбованих річей. При ревізії у Груци найшла поліція монстранцію поломану на кусники, заховану під пор гом, а часть білля в колисці підстелену під дитину. Характеристичне те, що Груца арештований заявив з емфазою, будім-то він костелів не рухає, а грабує лише церкви. Мимохіть нагадується відомий Мурашко, що вбив офіцирів Багінського і Вечоркевича, яких мали виміняти в СРСР за вязнених там Гетьків та Зданів, що Польща йому цей учинок вибачить. Банда Груци найперше вломилася до коваля, вкрала від нього сокиру та вище згадане знаряддя і при його помочі вломилася до церкви.

— **З документів нашої доби.** Маємо перед собою копію вписсу з реєстру карного, яким старостсво в Бібреі (ч. 3599/25) засудило о. Мих. Каспровського, у Миколаєві, на гривну за те що він видав метрикальні посвідки в українській мові для шкільного вжитку.

— **З трагедій молодих сердець.** Учора застрілив себе у Львові 20-літний дентистичний технік Арон Гершес, застріливши одночасно свою наречену, модистку Шуберт. Причиною був спротив його родичів, щоби він женився з бідною дівчиною. Гершес убив свою наречену за її згодою і залишив лист підписаний спільно з нею: „Покидаємо цей світ без жалю і вибачаємо всім, які довели нас до такої крайности... Остання наша воля — поховати нас разом"... — 28-літня робітниця Пастернаківна випила сільного квасу з йодиною. Перевезли її до шпиталя. — 19-літня кравчиня Ялина С. закохалась в якімсь великоміським Дон Жуані і впала не першою жертвою його сітей. Коли прозріла, з розпуки випила морфії та йодину; — лежить у шпиталі. Як на один день то на Львів аж занадто...

— **Перед обличчям Теміди.** Перед карним трибуналом ставав обвинувачений у злочині вбивства 28-літний селянин Михайло Скиба та сім инших селян з За...а, жовківського повіту. В грудні 1923 р. вони вбили якогось чоловіка, що смерком блукав по обійстю Скиби. Догадуючись, що це злодій, спільними силами поторощили йому кости, мучили всю ніч і неживого закопали на дворськім лані. Викопаний поліцією кістяк не дає ніяких даних щодо особи вбитого. Скибу судили вже раніше за крадіж, а це змінило його вину, за яку присудили йому 5 літ тяжкої вязниці. Його спільникам, братам Климко по 3 і 2 роки, Василеви Лучко півтора, Гарласеві 1 рік. — Три молоді челядники у майстра Пашкевича, Олійник, Стрільчик та Місько, найшли дотепний спосіб, як добувати з банку гроші. Вони зладили собі кілька рахунків на роботи, які будім-то виконали в банку, дали печатку свого майстра, ще й підробили підпис банкового ліквідатора, і з таким документом зголосились до банкової каси. Касієр не міг знати, чи роботи записані в рахунку банк справді переводив, але що цікавіше: щойно згодом, коли челядники повторили свою штуку, пізнав кепсько сфальшований підпис ліквідатора. Хлопці виманили з банку 1000 зол. і за це сидітимуть по півпята місяця, а наймолодший, Олійник, за те найбільше досвідчений сидітиме ще за раншу крадіж. У добі упадку державного промислу — вже молоді люде промишляють як можуть...

— **Театр у Чернигові.** Український державний театр у Чернигові проіснував усього півтретя місяця і задля недостачі фондів мусів припинити свої вистави. Найбільший успіх мали не нові революційні пєси, а старий реалістичний репертуар, такий як „Суєта", „Молода кров", „Панна Мара". З огляду на те, що провід театру не міг зійти з визначеної собі принціпіяльної лінії мусів зійти зі сцени.

— **Такон змагання.** Православний собор у Варшаві, якого розбір має вже свою історію, став 25-го ц. м. ареною змагань між якимсь французьким інвалідом і варшавським шевцем. Молодий Француз Карадек, побився об заклад, що ходитиме довкола собору всю ніч і перейде 100 кільометрів. 60-літний швець Яцковський пройшов собор 25 разів більше. Швець засуджений на вічне сидження мав час зашанувати свої ноги.

— **Поможіть безробітним!** До канцелярії безплатної правної поради при Народній Організації Українців м. Львова, Ринок ч. 10, — зголосилась більша кількість безробітних Українців і Українок ріжних професій (фахів). Щоби прийти з допомогою обездоленим родинам безробітних, Народна Організація Українців м. Львова просить всі українські установи і поодиноких громадян у Львові і в краю які знають про якенебудь вільне заняття або посаду, щоб дали вістку про них негайно до канцелярії Народньої Організації, Львів, Ринок ч. 1. — *Рада Народньої Організації Українців м. Львова.*

— **З кин.** У кіні „Марусенька" починається премієра одної з найславніших фільм. фірми „Уфі" п. з. „Портьє з готелю Атлантік, зі славним Янінгсом у головній ролі. — У кіні „Кіноник" іде 1 дія подружої складної історії п. з. „Ой мужатки, мужаточки" (Виграф новина спокусниця!), preбагатої в гумор та дотеп.

— **Союз Українських Адвокатів у Львові** повідомляє ІІ. Т. Товаришів, що Загальні Збори Львівської Палати Адвокатів відбудуться дня 30. січня н. р. о 4. годині пополудни в Ратушевій салі, і просить всіх товаришів, які до неї належать, щоби безумовно взяли участь в них Зборах. — IV. Загальні Збори С. У. А. відбудуться 13. лютого н. р. о год. 4, на які запрошується всіх Товаришів з цілого краю. — За Виділ С. У. А. *Д-р М. Волошин* вр. 1145

Спортова Секція „Сокола-Батька"
уладжує дня 2. лютого 1926 р. (вівторок) о год. 7·30 вечір у великій салі Т-ва ім. М. Лисенка

Спортовий Вечір

з такою програмою:
1) Відкриття — Л. Лепкий. — 2) Змагання в дуканню о мистецтво — закінчення VI. Запорізьких Ігрищ. — 3) Вежі. — 4) Змагання в боксі — перші українські змагання. — 5) Мраморні статуї.
Ціни білетів: І-рядні 3 зол., II-рядні 2 зол., III-рядні 1 зол., для молоді 50 сот. 1—2

Всячина.

Клопіт з професором. Нідерляндський уряд має клопіт зі своїм ученим Дюбоа, що перед роками виїхав на державний кошт до Нідерляндських Індій, шукаючи за останками кістяка малпо-людини. Він привіз зі собою кістяк і заявив, що оголосить студію зі своєї подорожі. Пять літ минуло, а праця не появилась. Уряд і вчені хвилюються. Професор переховує привезений кістяк у залізній касі своєї спальні і до цього часу показував його тільки одному професорові з Чехословаччини. Нідерляндсько-індійський уряд має намір звернутись до професора з домаганням, щоби або віддав кістяк, або гроші, або... написав працю.

Спіритистичний роман Анунц'я. Англійські часописи повідомляють, що славний італійський поет та повістяр Габріеле д'Ануццо приготовляє спіритистичний роман, якого акція в частині буде перенесена у сферу „невідомого". Ануццо заявив співробітникові англійського часопису, що він вірить у позагробне життя і можливість звязи з померлими.

Винахід альхиміста. Нестор французьких альхимістів Жолліє де Кастельо, відчитав на засіданню товариства алхимістів справоздання з сензаційною звісткою, що йому вдалось відкрити новий хемічний елемент. З огляду на те, що така звістка є тільки одною з числа них дотеперішних на протязі довгих літ: про винахід штучного золота та инших перлів, треба її вважати покищо звичайною неперевіреною сензацією.

Гумові квіти. У зимі, коли квіти є дорогі, а балі та забави приневолюють жіноцтво прикрашувати себе всіма силами земні, квіти стають одною з найбільше бажаних прикрас. Саме тому, що вони дорогі та рідкі. Штучні квіти вбирають жінки неохотно, хоча би тому, що не пахнуть. До цього часу робили їх з паперу. Але XX. вік є вже століттям модернішого матеріялу. Останньою і вищою модою є квіти... з гуми. Вони є такі природні, що глядач мусить їх щойно взяти в руки, щоби переконатись, що вони не є правдиві. І фіялки і рожі і инші пишні представники флори мають природний запах. Їх можна носити при сукні та класти у вазонки і коли хто їх не доторкнеться, ні оком ні нюхом, не розпізнає своєї люди. Квіти і гума! А проте... хоча до нас цей винахід ще не дійшов, мусимо вірити чужинним часописам, що він є „приголомшуючий" своїм природним запахом.

Карти до гри. Гра в карти є нині світовою приємністю, а навіть недугою. Більше поширена як шахи та инші, розумніша і здоровіша розривка. А проте відносно її винахід не старий. Хоча Китайці оповідають у своїх хроніках про винахід карт ще 1120 перед Хр., але ці звістки є сумнівні. Найстарші карти збережені донині є в Азійськім Музею у Льондоні. Вони мають, як упевняє сучасний історик гри в карти Алекс Пробст, щонайменше 1000 літ. Старовина не знала карт і в Европі не вживали їх перед XIV століттям, бо Петрарка наводячи всі гри не згадує про них. Перша згадка про карти є з р. 1393 у Франції, в рахунку скарбника Карла VI. Продукція карт була в половині XIV ст. дуже дорога, бо ручна. Число карт уживаних до гри змінялось на протязі століть. З початку було їх 21, потім 78; — давніше між фігурами були король, королева, лицар і слуга, згодом лицар щез, а зі слуги зробили „хлопця".

У кратері Везувія. Надійшли тривожні звістки, що Везувій починає проявляти вулканічну енергію: кипить лявою. Двох учених, професор Маландра, голова неапольтанської обсерваторії і англійський професор з Кембридж, Гутчисон зійшли до кратеру, щоби обсервувати це явище на власні очі. Вони ствердили, що правда, що нема чого дожидатись такого вибуху, який міг би загрожувати містам, що простягнись у підніжжя гори. Для цього треба би лави високої на 325 стіп. Одначе тенденція вибуху є така сама, як колись за катастрофи в Помпеї. Цікаве, що не експльодована лава не має ніякої домішки жужелиці.

Замісць капелюха — хустина до носа. Ортодоксійне англійське духовенство найшло собі тепер нову ціль для пропаганди: воно бореться проти старої за те, що „молоді" жінки беруть шлюб без капелюхів, тільки з оксамитною стрічкою у волоссю. Духовні органи повідомляють новоженців, що жінки повинні приходити до церкви з накритою головою. Деякі священики дозволили щонайменше накрити голову кишенковою хустиною, замісць капелюха. На боці духовенства стоять, річ ясна, фабриканти капелюхів.

ОПОВІСТКИ.

З огляду на велике заінтересування громадянства а за малу салю „Уліс" — рішилася редакція „Зиза" уладити одинокий у Львові Гумористичний Вечір п. з. „ВЕРТЕП НАШИХ ДНІВ" у великій салі Т-ва ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5, не 1-го лютого, а в середу дня 3. лютого 1926, о год. 8-ій вечером.

Дрібні оголошення.

До 700 долярів вложу до інституції за бюрову посаду. Адміністрація „Діла" під „Січень". 1156 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

повної капітуляції. І на тому скінчено розмови. Бо декларацію дається тільки тоді, коли для неї є пригожий момент, коли вона може дати щось більше, як пусті обіцянки. Угодова більшість Жидівського Клюбу безвідкликно деклярувала Полякам патріотизм і вдоволення. Угоду в дні 4. липня 1925 заключено, але жидівських урядовців не лише не принято до служби, але ще й істнуючих піддано редукції, до жидівських шкіл впаковано польських учителів і т. зв. „Numerus clausus“ на високих школах лишився, бо польський уряд не має відваги виступити проти польської молоді. Недільний спочинок істнує далі, а за те уряд обіцює продовжити в купецтві час праці в суботу, щоби зломити 8-могодинний день праці. В тому криється підступ. Польська правиця хоче те змагання 8-могодинного дня праці ідентифікувати з жидівськими постулятами, щоби опісля скинути вину на Жидів.

Чому заключено угоду? Щоби розбити одноцілий фронт нац. меншостей.

„Почато розбивати бльок від українсько-білоруської сторони, але ті групи зрадикалізувалися. Тоді звернено увагу на Жидів, думаючи, що деякими уступками без глибшої вартости вдасться їх здобути для польської державности, якої треба для своєї великодержавної й асимілятивної політики. І вдалося. Инакше не можна зрозуміти декларації про державне становище і т. зв. „Угодою“ ми мов би присягли піддержувати великодержавну політику і у звязку з тим давати нечесні податки, потрібні державі. Ми прирекли, що будемо виключно вести національно-жидівську політику і не підемо з неволеними меншостями. Ось що вважаю червоною ниткою угоди. Вважаю, що в тій угоді віджила асиміляторська політика. Коли я мав би схарактеризувати асиміляторську політику, то я сказав би, що основною вимогою тієї політики є вдоволитися чимнебудь, якимнебудь безвартним одламом. Я не є тої думки, що можна все здобути. Моєю формулою є: як довго я не є рівноправним, нема угоди, отже не перестаю боротися. Росія щонайменше не брехала, придержувалася до своєї екстермінаційної політики, навіть до погромів признавалася. Польща кожний слушний закид уважає наклепом. А одначе коли приходиться загранці виясняти, чому Жиди не є рівноправні, тоді представникам заграниці показується параграфи конституції, точки „угоди“, бажаючи доказати, що Жидам є як в раю. Пос. д-р Райх питається, що ми програли? А я відповідаю, що ми змарнотравили весь капітал. Ми програли можливість дальшої боротьби. В своїй декларації ми підкреслили наше вдоволення і відійшли від меншостей. Звертаю увагу на дві річи: Польща не є спроможна вести політику проти меншостей. Коли так твердиться, то це ілюзія, за котру Польща може дорого заплатити. Росія не була в спромозі боротися з меншостями і впала. Тепер Польща є між Німеччиною і Росією. Німеччина по Льокарні вертає до давнього значення, а в Росії відносини стабілізуються. Чи між тими двома великодержавами Польща зможе вести ультранаціоналістичну політику і вести війну з меншостями тут, де вона господарсько є залежна від обох сусідів, а те треба сумніватися, бо гноблячи — викликує інтервенцію зі вні. Перший і теперішний уклад сил в соймі створює конюнктуру до ведення такої (протименшостевої) політики. Одначе коли до третього сойму прийдуть масово представники меншостей, тоді розвалиться вся скомплікованість меншостевих проблем і може бути кепсько. Настануть конюнктури, які доведуть до капітуляції націоналістичну політику. Вести політику більшости, то значить вести політику гніту меншостей. Словами поставлю тезу, що Жиди як гноблений народ мусять іти з гнобленими. В р. 1919 на мировій конференції ми перші виказали на меншостевих проблеми і почислилися до поставлення трактату про охорону нац. меншостей. Помагати політиці більшости—то значить наражуватися меншостям і викликати конфлікти“.

Пос. Грінбави закінчив покликом до активности, до боротьби за основні права громадянина і члена гнобленої нації.

(Докінчення буде.)

За рідну землю і школу

Бібрка, 22. січня 1926.

В четвер, дня 21. січня ц. р. відбулося в пізній годині повоз. велике віче в Бібрці. Прибули на нього делегати майже всіх сіл з судового бобрецького округа. Віче скликано в справі закону про земельну реформу і в справі утраквізації, в дійсности польонізації українських шкіл по селах. Відкрив його коротком промовою, вказуючи на вагу хвилі, о. сов. Бобовник. До президії віча вибрано п. п. директора Михайла Шаховича як предсідника, селянина Івана Пахолка як його заступника й п. Миколу Куницького як секретаря. Про справу землі і школи реферував секретар УНДО, п. Володимир Целевич зі Львова. Зібрані вислухали реферату з великим заінтересованням, після чого розвязалася жива дискусія, в якій присутні висказували свої болі і жалувалися на утиски влади. Селянин Михайло Мешмук з Девятник представляє, в який спосіб сфабриковано утраквістичну школу в Девятниках, хоча в тому селі нема ні одної польської дитини. Просто сфальшовано підписи батьків на деклараціях за польською школою. В добавок державна поліція зробила карне донесення до суду на батьків, що зійшлися на нараду в справі рекурсу. Дня 26. січня відбудеться в цій справі розправа. Не оглядаючися на шикани, батьки дітей внесли рекурс. Селянин Пахолок з Ліпи просить приязтента виснити вибраним справу т. з. „селянського конгресу“ в Станиславові. П. Куликич жалується на учительку в школі в Бібрці, які прогнали українських дітей зі школи тому, що вони брали участь в українськім діточім представленні в день св. Миколая. Селянин Кость Скиба зі Селиск просить близчих пояснень у справі закону про шкільний плебісцит. Селянин Пахолок з Лани розказує про історію української школи в Ланах, яка на підставі ухвали наказного війта стала польською. Всякі рекурси та жалоби не мали найменшого успіху! Сел. Грабовський зі Серник запитує, чому польська влада уживає слова руський, а не український і чому Українська Парляментарна Репрезентація та ціла суспільність не борються проти цього. Промовець стверджує, що селяне по світовій війні перестали бути боягузами і страхополохами і зуміють відважно постояти за свої права. Учасники віча ухвалили одноголосно резолюції в справі шкільній і в справі земельній, а референт п. Целевич давав вичерпуючі відповіди на всі запити присутніх, обіцюючи, що в деяких справах наші посли внесуть інтерпеляції у варшавському соймі. До повітового комітету оборони землі вибрано п. директора Шаховича, о. сов. Бобовника, д-ра Яр. Дудикевича, п. Олексу Мацькова і п. Монастирського. Віче закінчив прекрасною промовою п. директор Шахович.

Вічевики розійшлися в бадьорому настрою і просили частіше скликувати такі віча. **Селянин.**

Зразковий Громадянин.

З нагоди 25-ліття громадянської праці д-ра Володимира Яновича.

Станиславів, в січні 1926.

Перед 25 роками осів в Станиславові молодий лікар — д-р Володимир Янович. Більшість тодішньої станиславівської інтелігенції належала до москвофільського табору. „Руська Бесіда“, в якій гуртувалася народовецька інтелігенція, мала 15 членів і містилася в одній кімнаті. Крім „Бесіди“ істнувало ще т-во „Кредит Заведений“, співацьке т-во „Боян“, в якому співали головним чином кандидати учительського семинара та філія „Просвіти“ (на папері!). Національно свідомого міщанства в Станиславові тоді ще майже не було.

Убого представлявся народовецький Станиславів з перед 25 літ.

З приходом молодого, ідейного лікаря д-ра В. Яновича картина з року на рік змінюється. Завдяки його чинам і невсипучій праці повстає довга низка інституцій, біля особи д-ра Яновича скупчується щораз більше робітників на народній ниві.

Основується „Український Сокіл“, який гуртує в собі в першу чергу молодь. Д-р Янович першим головою. Ідуть вправи, попиcи, вистави, виклади. Організаційна сіть перекидується на села.

Щоби зорганізувати міщанство, д-р Янович основує з пок. дяком Полотнюком „Українську Хату“. Під його довголітним проводом товариство виконує свою місію, робиться організаційним центром місцевого міщанства.

Щоби обєднати всі кредитові сили міщанства, основує д-р Янович „Українську Міщанську Касу“, яка під його проводом як предсідника Надзірної Ради стає поважною інституцією і набуває реальність в середині міста.

Щоби приготовити будову „Народнього Дому“, д-р Янович основує кредитове т-во „Народний Дім“, яке опісля на спілку з „Соколом“ купує реальність при вул. 3. мая, де тепер стоїть будинок „Рідної Школи“ і дім „Сокола“ з великою театральною салею. Само кредитове т-во „Нар. Дім“ опісля перемінюється в кооперативу заложниками і по війні набуває велику реальність з спірною камяницею біля залізничого двірця.

Між першими членами УПТ. в Станиславові бачимо теж і д-ра Яновича. При його допомозі т-во набуває дім, в якому до війни містилася бурса УПТ.

Після виїзду д-ра М. Коцюби зі Станиславова обіймає д-р Янович провід у філії „Просвіта“, яку веде досі. Організує читальні, їздить на люстрацію їхньої діяльности, купує для „Просвіти“ велику реальність при Липовій вулиці, в якій приміщує „Селянську Бурсу“ та „Інтернат ім. св. Йосафата“ (для учеників учительського семінара).

Після уступлення повітових організаторів — оо. Вериша і Озаркевича та посла-селянина Гурика д-р Янович обіймає керму повітової організації національно-демократичної партії. Політичний провід повіту остає в його руках аж до вибуху війни. Для поглиблення політичної діяльности видає „Нову Січ“, а опісля стає на чолі редакційного комітету „Станиславівських Вістей“. Підчас останніх виборів до парляменту д-ра Яновича вибрано заступником посла — пок. д-ра Евг. Левицького.

В першім році світової війни Москалі вивезли д-ра Яновича на Сибір. Вернувши з неволі стає в перших рядах тих, що ставили підвалини під ЗОУНР.

В останніх роках д-р Янович обмежує свою участь в політичному життю повіту, а за те всецілo присвячується праці в філії „Просвіти“ та організації міщанства. Філія „Просвіти“ під його проводом робиться одною з перших в краю. Відновила всі переднвоєнні читальні, позакладала нові, зорганізувала велику бібліотеку, оснуювала свій музей, веде одинокy тепер в Станиславові „Селянську Бурсу“, а крім цього дає в своїй реальности приміщення українській жіночій гимназії та промисловій бурсі. В мин. році в реальности „Просвіти“ добудовано великі офіцини, щоби поширити „Селянську Бурсу“.

Одночасно працює д-р Янович над організацією міщанства і рідного промислу. Дальше опікується „Українською Міщанською Хатою“ і „Зорею“, веде „Промислову Бурсу“, основує першу кооперативну пекарню і спілкову дрогерію „Фарболь“, організує в 1923 р. перший український ярмарок в Станиславові, який вперше виявив силу українського міщанства Станиславова.

Таким чином, як бачимо, 25 літ історії Станиславівщини тісно вяжуться з особою д-ра В. Яновича.

Ювилят — людина тиха, скромна, не любить, щоби на нього звертано увагу, щоби його звеличувано.

Числячись з цею рисою Шан. Ювилята, тихо і скромно вшанувало його станиславівське громадянство за 25-літні труди.

На Новий Рік явилися в домівці д-ра Яновича представники місцевих товариств і міщанства. В імени зібраних промовив голова Повітового Народнього Комітету д-р Юлій Олесницький, підносячи заслуги Ювилята для повіту.

І поплили спомини про перші роки побуту Ювилята в Станиславові. Не багато було однодумців. Увесь тягар праці спочивав на д-рові Яновичеві і на кількох співробітниках — ентузіястах. І які обильні глоди цієї праці! Бо була у них непохитна віра в себе, тверда воля, впертість і послідовність в праці.

Сьогодня національне життя Станиславівщини зрожничковане, сьогодня народні діячі можуть не розстрілювати своєї енергії в ріжних напрямах, можуть дозволити собі на „люксус“: скупчення своїх сил на одній ділянці національного життя.

Щоби тільки в цій праці було стільки захоплення і видержливости, скільки вложив в організацію Станиславівщини Шан. Ювилят! —ний.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Коли збереться сойм?

Найблище засідання польського сойму має відбутися дня 3. лютого.

Компетенції знавців нац. меншостей.

Комісія знавців т. зв. секцій для справ нац. меншостей устaлила компетенції знавців. Вони мають право ініціятиви й опінії в справах меншостей. Оба управнення прислугують цілій комісії й поодиноким знавцям. Знавці засідають у політ. комітеті ради мін. для справ нац. меншостей в дорадчим голосом. Засідання комісії будуть періодичні. Предс. комісії може бути кожний по черзі в азб. порядку. Тепер предс. є Левенгерц. Реферати поділено між знавців на мереторичній а не теоторіяльній основі.

Зєдинені Держави і Ліга Народів.

Сенат приняв 98 голосами проти 1 застереження, стверджуюче, що Зєдинені Держави Півн. Америки не приймають на себе ніяких правних зобовязань супроти Ліги Народів.

Кінець рад.-кит. конфлікту.

Московська пресова агенція довідується з офіціяльних жерел, що 24. І. підписано між ген. консулем і мін. загр. справ трьох східних провінцій Китаю договір, що містить такі постанови: Директора сх. китайської залізниці Іванова разом із иншими урядовцями й робітниками випустять на волю. Потім привернеться правильну залізничу комунікацію. Транспорти військ відбуватимуться до часу установлення нових приписів на дотеперішніх основах. Всі инші звязані з конфліктом справи будуть предметом дальших переговорів. Народній комісаріят для заграничних справ одержав уже повідомлення, що Іванова й инших арештованих випустили на волю

Програма уряду Лютера

Д-р Лютер відчитав 26. І. урядову заяву. В ділянці загр. справ уряд основуватиме свою політику на льокарнських договорах і на програмі попереднього уряду Лютера, засованій 23. XI. м. р. Найважнійша справа з ділянки заграничної політики буде ухвалення рішення про вступлення Німеччини до С. Народів. Идуть переговори з урядами союзників у справі зменшення окупаційних військ у Надрені. Уряд сподіється, що переговори матимуть успішний для Німеччини вислід. У ділянці внутр. політики уряд займеться справою реформи виборчого права і справою відшкодування для бувш. володарів. Останню справу старатиметься полагодити без плебісциту. Щодо економіч. і суспільн. справ, уряд не занедбає нічо, щоби зменшити нужду широких кол населення, яка повстала наслідком екон. кризи. В звязи з потребою збільшення експорту прем. торкнувся справи торг. переговорів із заграницею. Всі ті переговори вестиметься дальше і вони повинні довести до оживлення заг. світової торговлі. Уряд змірає всіми засобами, щоби заключено більш загальні міжнар. конвенції яких цілю екон. зближення між поодинокими краями. Уряд удержує в силі всі заяви, вложені попереднім урядом у справі ратифікації вашінгтонської конференції про 8-год. день праці. Щоби ця конвенція ввійшла в життя, Німеччина робить це залежним від того, чи вона ввійде в життя в Англії, Франції й Бельгії.

Невдалий державний переворот в Німеччині.

„Берл. Цайтг. ам Мітаг“ містить сенз. вістку, що берлінська поліція відкрила велику змову. Цілю змови було виконати монархістичний переворот дня 26. січня ц. р.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!!

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·35 — 7·38 канад. дол. 7·15 — 7·20, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·33 лei 0·3·00 — 0·3·25, франц. фр. 0·29·00 — 0·27·25, фр. швайц. 1·45—1·50, англ. фунти 34·00 — 34·50.

Золото. 20 кор. 29·00 —29·50, 20 франк. 27·00—27·50; 20 марк. 33·00—33·50; 10 руб. 36·00—36·50.

Срібло. Австр. кор. 0·57·00—0·59·00, 5 ав. кор. 3·10—3·20, фльорени 1·55—1·60, рубл 2·54 — 2·60, рубель дрібнии сріблом 1·25 —1·30.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·30—25·50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 23·50—24·50.

Консолідація?

В статті „Зрадливі методи“ звернули ми увагу на невідрадне положення українського народу під Польщею та вказали на причини того положення. Ніде правди діти, воно справді є жахливе. Заперечувати сумну дійсність, силкуватися на оптимістичні підмалюнки — річ зайва і навіть шкідлива. Бо тільки, знаючи стан суспільної недуги, можемо найти зарадчі способи і засоби, що ведуть до оздоровлення.

Недавно „Слово Польске“, реферуючи дві статті „Діла“ й „Нового Часу“, в яких вказувалося на наш пасивний біланс з минулого року, незвичайно радіє з успішности

„Важним є — читаємо там, — що з обидвох статтей стає ясним, що противдержавна політика українських сепаратистів (технічний термін зі словника російської чорної сотні! — Ред.) найшлася у сліпій вулиці. Не осягнула ніякого успіху. Иншими словами: польська держава консолідується“.

Чи справді консолідується? Чи росте, цементується, стає суцільною одиницею? Чи має вплив, значіння, чи вдоволяє своїх громадян першої, другої і десятої кляси? І чи справді польський нарід такий безсилий, анемічний.

„Слово Польске“ хіба не здавало собі справи з того, публікуючи такі страшні правди. Одначе можемо лишити на боці ці тріюмфуючі міркування. Колиб „народові“ тріюмфатори мали хоч трохи відваги глянути дійсности у вічі, то вони не обходилиб свята на своїй вулиці з приводу жахливого положення українського народу.

Безпристрасні обсерватори инакше дивляться на ту „консолідацію“. Недавно варшавський кореспондент „Deutsche Allgemeine Ztg.“ ось як оцінював елементи тієї „консолідації“.

„Твердої, поважної, свідомої мати оваці, що ломить всі перепони і супротивності не знає горячковий, легкодушний Поляк. Там (в Польщі! — Ред.) не істнує сильна воля перетривати ....“

„Легкодушний Поляк“ — як делікатно, майже пестливо сказано! Далеко досадніше і безцеремонніше говорить на цю тему римський орган Муссолінія „Popolo di Roma“.

Та „патріотично“ настроєний Поляк може сказати, що то злобні видумки ворогів. Але чи инакше дивиться на ту „консолідацію“ таки сам вшехпольський папа — Роман Дмовський. Ніде инде, тільки на сторінках „Слов-а Польск-ого“ в статті „Небезпечне положення Польщі“ (в циклю „Робітниче питання вчора і нині“) він пише:

„Сьогодня маємо 330 тисяч безробітних. Та цифра є одною з мір упадку нашої продукції. А той упадок грозить скорим запропащенням (rychłą zgubą) народові без капіталів, народові, що не має запасів. Тієї правди не скриваємо перед собою, бо нам не стільки поможе, що струсові ховання голови в пісок. Якраз тому, що не маємо запасів та що не маємо виглядів на більший кредит за границею, згинемо, якщо негайно не кинемось до ратунку“.

Три ріжні голоси, припадково зведені до спільного знаменника, але всі вони свідчать про все инше, тільки не про консолідацію. На ту тему можнаб сказати далеко більше. Та якнебудь маються справи, не лише наш минулорічний біланс є пасивний, але ще в більшій мірі польський. Не маючи своєї державности, ми втратили як нація, але Поляки втратили подвійно — як нація і як держава. Ми втратили з чужої вини, а Поляки зі своєї власної, втратили виказавши свою нездарність, непідготованість до державного життя. Радіти з чужого нещастя — цеж таке низьке й осоружне, таке примітивно-варварське, що важко найти слів на правдиве означення такого „будівництва“.

„Консолідація“! І що свідчить про неї? В першій половині минулого року здавалося, що польська дипльоматія осягнула великі успіхи на міжнародній арені. Одначе згодом виявилося, що вони були ілюзоричними. Безпека Польщі не збільшилася позитивно, реально; сьогодня базується вона тільки на загальній т. зв. стабілізаційній анемії. У внутрішній політиці самі невдачі. Ніодна територіяльна „меншість“ не змінила свого відношення. За те збільшився хаос, поглибився розклад. Невдоволення, яке досі було виключним „привілеєм“ тзв. національних меншостей, сьогодня поширилося на 90 прц. польського громадянства. Промисл в руїні, купецтво в упадку, рільництво на краю пропасти, валюта фіктивна, завмирають варстати праці, голод стає постійним явищем, а нужда наглядною признакою майже кожного громадянина сучасної Польщі.

В таких умовах не на злобно-радісні „віватн“ прийшов час, але на глибоку, контемпляційну застанову, на радикальну зміну дотеперішньої польської політики в кожній ділянці, а в першу чергу у відношенні до тзв. національних меншостей.

Ф. Ф.

Жидівсько-польська угода.

Поєдинок на віддаль між Грінбавмом і Райхом.

Боротьба, яка велася в Жидівському Клюбі між опортуністами з Райхом на чолі і опозицією під проводом Грінбавма, боротьба між „малопольсько“-жидівською і польсько-жидівською пресою в справі угоди не скінчилася. З жидівсько-польської угоди в нічім не скористав жидівський народ, її скапіталізував тільки Ст. Грабський, роздовівши жидівське громадянство і ввівши між нього сильний фермент взаємного недовіря й невдоволення. Одним з епільогів тієї угоди були прилюдні виступи Грінбавма й Райха в неділю у Львові. Радикальна група сіоністичної організації „Гітахдут“ (трудовики) уладила в неділю 24. ц. м. дискусійне зібрання в салі „Яд Харузім“. Предметом дискусії — успіхи і невдачі жидівсько-польської угоди. На зібрання прибув пос. Грінбавм і визвав на словний поєдинок творця угоди пос. Райха. Одначе цей останній не мав відваги стати до двобою око в око. Використовуючи обставину, що зібрання в „Яд Харузім“ було за платними вступами, він відхилив визов і скликав віче своїх прихильників до „Народнього Дому“. Таким чином двобій між обома противниками відбувався на віддаль.

Теперішню жидівську політику — вказував пос. Грінбавм — характеризує гегемонія Жидів зі Сх. Галичини. Пос. Грінбавм створив бльок нац. меншостей, який зміверили східно-галицькі Жиди. Приєднавши „Агуду“ (консервативних Жидів) і купців, галицькі сіоністи вибрали угодовий напрям політики. І що через те зискали? Галицьке жидівство є тепер в гіршому положенні, як жидівство Конгресівки було за російських часів. Завдяки цій угодовій політиці жидівство „здобуло“ процентову норму, усування Жидів з урядів, офіцерів з армії, упослідження жидівського шкільництва. Економічно Жиди втратили дуже багато.

І він (Грінбавм) теж пактував в законодатнім соймі з польським урядом, але виходив з инших заложень. Він стояв на тому, що Жиди є частиною великого світового народу, і Польщі не може бути байдуже, чи вони є тут вдоволені, чи невдоволені. Про вдоволення можнаб говорити тільки тоді, колиб найкардинальніші постуляти Жидів були позитивно здійснені. І в законодатному соймі Жиди заявляли готовість до співпраці під умовою припинення гнету й екстермінації. Коли від Жидів вимагано декларації прихильности для польської державности, тоді жидівські посли вимагали декларації про повну рівноправність. Одначе польська сторона відповіла, що в публичній опінії може стрінутися із закидом, що Поляки запродали Польщу Жидам. І тоді жидівські посли зрозуміли, що ніяка декларація їм не поможе, що Поляки вимагають

Декабристи.

8)

З приводу столітніх роковин револьти декабристів.

Керманичі „Полудневого Товариства“ довідалися в серпні 1825 р. про істнування „Товариства Зєдинених Славян“ (Общество Соединенных Славян). Членами цього товариства не були аристократи, офіцери гвардії й високі державні урядовці, тільки незаможні дворяне й офіцери. Основниками цього товариства були брати Андрій і Петро Борисови. Спершу (в 1817 р.) заснували вони були тайне товариство „Приятелів Природи“ (Друзей Природи), одначе про нього нема ближчих вісток. Аж в 1823 р. брати Борисови заснували товариство, якого метою було зєдинити славянські народи і племена в одну републику. Це товариство названо „Товариством Зєдинених Славян“.

Завданням товариства було протидіяти ширенню ненависти між славянськими народами, навязувати між ними нитки порозуміння і співділання з метою визволити їх з чужої кормиги і обєднати в одну федеративну державу, в якій кожний народ управлявся би автономічно. Кожна територіяльна одиниця, що входила би в склад держави, малаб власний сойм; цілою державою кермував би конгрес, політичний устрій держави був би демократичний. Члени товариства були демократами і змагали до знесення станів.

В 1825 р. члени „Тов. Зєдинених Славян“ і члени „Полудневого Товариства“ взаїмно довідалися про істнування своїх організацій. Почалися заходи про обєднання обох товариств. І справді у вересні 1825 р. те обєднання було фактом доконаним. Одначе через те не наступило ще вирівнання ріжниць між членами обох організацій. Так напр. деякі члени б. „Тов. Зєдинених Славян“ були противні русифікаційним плянам Пестеля, не вирішеним було теж питання про убийство членів царської сімі. Справа революційної тактики не находила одноцгідности в обєднаній організації. Б. члени „Тов. Зєдин. Славян“ були настроєні більше демократично і настоювали, щоби до революції втягнути ширші громадські кола, приєднати народ і воєнщтво. Члени „Полудн. Товариства“ були противні народній революції, а обстоювали революцію військову, а радше старшинську. Та хоч між членами обох організацій були досить значні розбіжности, що були випливом їх соціяльного становища, то всетаки в другій половині 1825 р. ми вже бачимо на Україні одну суцільну організацію замісць двох окремих.

Так малися справи на півдні тодішньої Росії. Одначе й на півночі йшла досить жива конспіративна діяльність. Після розвязання „Союза Щасливости“ заснувалося в Петербурзі „Північне Товариство“. Початково справа організації йшла досить повільно. Аж в 1822 р. мабуть під впливом поступів „Полудневого Товариства“ Микита Муравєв довів до уконституування „Північного Товариства“. Одначе справа наладнання тісного звязку з полудневою організацією йшла досить опірно. Бо коли полудневці були майже всі републиканцями й суспільними радикалами, то члени північної організації визнавали в більшости принцип конституційної монархії, а в соціяльній ділянці були поміркованими.

На чолі „Північного Товариства“ стояло трьох директорів (в 1823 р. Микола Муравєв, кн. Оболенський і кн. Трубецький); члени ділилися на дві категорії: „переконаних“ (убєждьонние) і „обєднаних“ (соєдіньонние). Організацією кермували тільки „переконані“. Метою товариства було здобути конституцію, подібну до конституції Зєдинених Держав Півн. Америки, увільнити селянство („рабів“) з підданства, старатися про поліпшення долі підданих, по людськи обходитися з підчиненими, посвятити двацяту частину свого майна на цїли організації і т. и. „Північне Товариство“ змагало до федераційної конституції і під тим оглядом було в дечому схоже до „Тов. Зєдин. Славян“. Квестія форми правління була спірна; частина членів визнавала принцип конституційної монархії (Мик. Муравєв), а частина (кн. Оболенський) схилялись до републиканізму.

В осени 1823 р. в члени товариства принято палкого поета К. Рилєєва, який ввів до організації инший фермент і пхнув її на шлях активности.

Полуднева організація постійно впливала на північну. Бажаючи довести до обєднання революційних сил, вибрався вкінці до Петербурга сам Пестель. Своєю індивідуальністю, незвичайно переконуючою аргументацією й живістю ума він зспів приєднати на свій бік кількох визначних членів, одначе більшість під проводом Мик. Муравєва спротивилася тісній злуці, а погодилася тільки на співділання. Годиться згадати, що північна організація була того погляду, що полудневці зробили Полякам занадто великі уступки, згоджуючись не лише на віддачу польських земель, але й частини білорусько-українських.

Неуспіх Пестеля в Петербурзі викликав у нього велике пригноблення. Він почав зневірюватися й песимістично оцінювати вислід перевороту. Він навіть думав явитися перед імператора, віддати йому свою голову, здержати розвиток організації та спонукати Олександра до переведення реформ. Та тимчасом Рилєєв в Петербурзі, а Сергій Муравєв-Апостол на Україні гарячково підготовляли революційний виступ.

Вибух революції назначено приспішити в 1826 р., одначе несподівана смерть імператора привела до ненадійного й непідготованого грудневого виступу в Петербурзі та його відгомону на Україні.

(Продовження буде).